

MIKSZÁTH KÁLMÁN:

HUSZÁR A TEKNŐBEN

241986

Mühlbeck

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET R.T. KIADÁSA

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

40 - 19 - 141

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Mikszáth Kálmán
HUSZÁR A TEKNŐBEN

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HUSZÁR A TEKNŐBEN

ÉS EGYÉB ELBESZÉLÉSEK

IRTA
MIKSZÁTH KÁLMÁN

MÜHLBECK KÁROLY RAJZAIVAL

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET R.-T. KIADÁSA

Minden jogot fenntartunk

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

241.936

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR		
N. Növedéknapló		
1953 év	291.	SZ.

Nyomatott Rényi Dezső könyvnyomdájában, Szolnokon.

HUSZÁR A TEKNŐBEN

A DEBERNEKYÉK KOZÁKJA

Deberneky János szelid lelkű, csendes ember volt, aki még a légynek se vétett s ha a nagy-asszony (Debernekyné, született Székely Anna) megindult a szobákban a légycsapóval, borzongva hunyta be a szemét, hogy a tömeges gyilkolásokat ne lássa.

— Mi lett volna belőled, ha a középkorban találsz születni? — pirongatta a nagyasszony. — Mikor lovon kellett ülni, táborozni, csatározni, török vért ontani. Milyen szerencséd János, hogy ilyen aludtej-világban születél.

Addig-addig mondogatta ezt Székely Anna, hogy egyszer csak kezdett az az aludtej-világ megfordulni. A tej belőle átváltozott piros vérré és nem aludt, hanem pezsgett.

A nagy nemzeti szónok kimondta a végzetes szót az országgyűlésen: „Mérközzünk össze!”

A nagy nemzeti költő elszavalta a gyújtó dalt: „Talpra magyar, hí a haza!”

S egyszerre mozogni, elevenedni kezdett minden.

Micsoda nyár volt az az 1848-iki! Forró,

száraz. Fű helyett katonák nőttek a földből. De minek is lett volna a fű? A kaszák elmentek fegyvereknek, a kaszások katonáknak.

De a Deberneky-kastély csendes maradt sok ideig a nemzeti harc alatt is. Debernek kis falucska messze a hegyek között, erdőktől eltakarva; a harcvonalakba bele nem esett. János úr békében ült otthon, csak a férfi-cselédjei szaladtak szét. Asszonyokkal és aggastyánokkal dolgoztatott.

A nagyasszony váltig zsörtölődött:

— János, János! Van-e lelked János, hogy itthon csücsülsz a hamun, mint egy vén asszony? Hát illik ez? Nem szégyenled magadat?

— Itthon is kell a férfi, — védekezett János úr. — Ki tudja, mire leszek itthon jó? Hallgass asszony, hallgass!

— No hiszem majd meglátom, hogy viseled magad itthon, ha lesz valami.

Egy tizenkét éves fiuk volt Debernekyéknek, a szőke fürtű Palika. Vézna, cingár legényke, de az anyja vére folyt benne, nem az apjáé, mert erőnek erejével a táborba akart menni.

— Hiszen én is el tudom már sütni a puskát.

— De hordani nem bírod, fiacskám. Leroskadtál te ott a fáradságtól. Nem eresztlek fiam, — csitította az anyja, — ráérsz te még arra. Hiszen, ne félj, lesz még nekünk háborúnk ezekkel más-kor is!

Messze a csataterektől nem is valami borzalmas a háború. Csak a pirosuló ég mutatja majd nyugaton, majd keleten, hogy városok, falvak égnek arra. János úr lefekszik a kertben a földre s úgy hallgatja, hogy van-e valahol valami. A föld sok,

Hiszen én is el tudom már sütni a puskát.

sok mértföldre elviszi az ágyú dőrejét. A mi hazánk, a mi édes anyánk teste messze darabon rezg, ha valami fáj rajta.

János úr felsóhajt ilyenkor:

— Ma megint dolgoznak!

Azután a munka eredményét várja izgatottan. Hozzák az ujságok és az arra vetődő utasok. Elszivárog mindenüvé, még Debernekre is kuszán, elferdítve, néha megfordítva. Remény, aggodalom, lelkesedés, kétségbeesés tarkán váltakoztak. Ha egy csatát nyer a magyar, egyszerre magasra csap az önbizalom: „Meg sem állunk addig, atyafiak, míg egész Európa nem a mienk!” s ha valamely csapatunkat megverik, nyomban megcsappan az önbizalom: „Jaj, végünk van!”

Pedig se nem hódítjuk meg Európát, se végünk nincs, mert a bátor nemzetek halhatatlanok.

A télen meg a tavaszon át még csak voltak fordulatok, borúra derű is, hanem úgy nyár felé kezdett a szerencse lefelé fordulni. Rossz hírek jöttek:

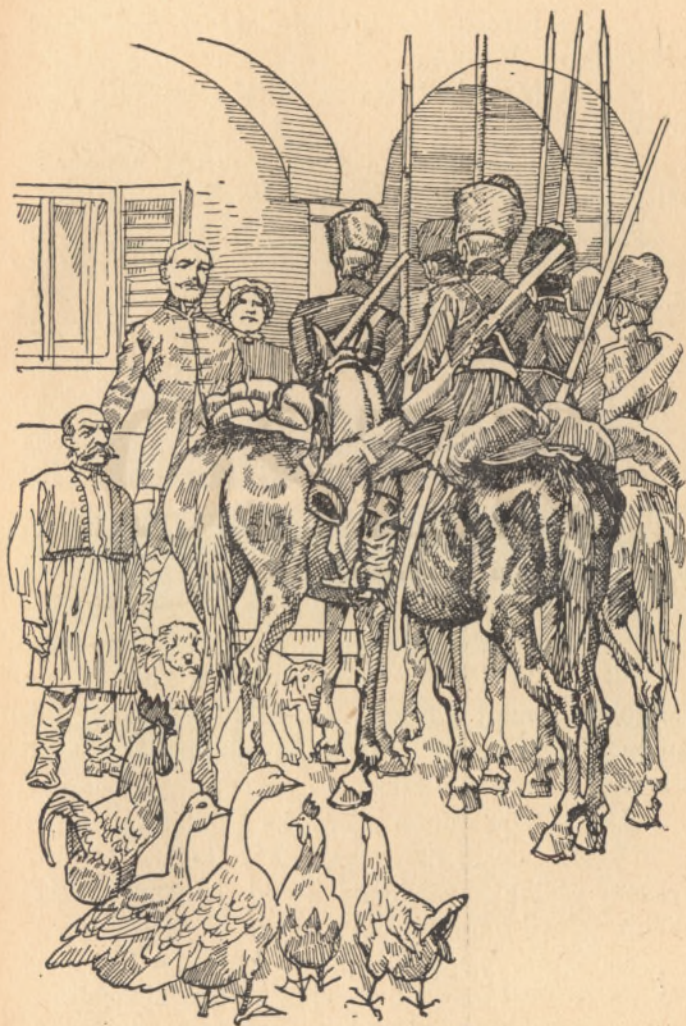
— Nem birt velünk a császár. Elhitta segítségül a muszkát!

Azután még rosszabb hírek:

— Itt vannak már a muszkák!

Eljöttek. Megették a zöld uborkáinkat, a fagygyúgyertyáinkat és szabadságunkat. Siralom völgye lett szegény Magyarország. Isten a balkezével kezdte begöngyölgetni a szép, kibontott nemzeti zászlókat. Sorba jöttek a csapások.

A muszkákból még Debernekre is jutott. Egy nap ijedten szaladtak össze asszonyok, gyerekek s férfiak a kastély udvarára.

Ott termettek a tornác előtt.

— Jaj, itt vannak a muszkák!

— Ne beszéljétek bolondokat! — dadogta elhalványodva János úr.

— De bizony itt jönnek. Ahol fénylenek, ni, a kopjái!

Valóban Cserte felől a dombon egy kis lovascsapat bontakozott ki a felvert porfellegből.

Egyenesen Deberneknek tartottak. Lehetek vagy tizennégyen. Bizonyosan elmaradtak a főcsapat-tól, mely Kassa felé húzódott.

— Anyjuk! — hörgé Debernek. — Mit csináljunk? Mit tegyünk, lelkem? — (És a fogai vacogtak.)

— Hát semmit. Bevárjuk őket. Meg nem esznek. Te úgylis járatos vagy a szláv nyelvekben, hát beszélsz velők.

— No, még csak az kellene. Majd bolond vagyok. Én elmegyek, Anna, én menekülök.

A nagyasszony mérgesen toppantott a lábával:

— Itt maradsz, punktum!

Nem sok idő volt a feleselésre, a kis csapat a templomtól, mint a zsinór, befordult a kastély udvarába. Egyet-kettőt csillant lovaik patkója s ott termettek a tornác előtt.

János úr rémülten ugrott be a pitvar-ajtóba.

— Ne szaladj bátyuska, ne szaladj, — szólt a lovasok egyike meglehetősen szelid hangon. — Adj inkább valami harapnivalót!

János úr egyetlen értelmes szót nem birt kiejteni. A szeme kimeredt, az ajka némán mozgott.

— Sok baromfit látok az udvaron, bátyuska! — mondá a másik kozák, epedő tekinteteket vetve a pulykákra és a tyúkokra.

Leült a kis hordóra.

— Hát mért nem szólsz hozzájuk, te mam-lasz? — riadt fel a nagyasszony. — Adunk nekik, hog-
 yne adnánk!

— Szivesen adunk belőlük — hebegte most János úr, összeszedve magát valamennyire. — Száll-
 janak le a katona urak és pihenjenek meg nálunk!

— Zsuzsi, Panna, hol vagytok? Uccu, fogjatok egy pár pulykát, egy pár tyúkot; vizet forralni te Sára! Aztán kopasszatok, süssetek. Hadd lakjanak jól ezek a becsületes muszka emberek.

A muszkák leszálltak lovaikról és letelepedtek a tornácon, a nagy kerek kőasztal körül.

— Rátok nem haragszom, — szólt a nagyasz-
 szony, ti kénytelenek vagytok vele.

— Úgy van, anyuska; kénytelenek vagyunk. Eltaláltad, anyuska. Bár otthon lehetnénk a mi gyer-
 mekeink, asszonyaink mellett.

János úr is nekimelegedett lassanként. Hiszen nem olyan borzasztó emberek ezek! Egyre múlt a félelme s mire az izletes ételek elkészültek (nem eszik ilyen paprikást maga a fehér cár sem), fertály-
 akós hordócskát előgurított a pincéből s tulajdon ke-
 zével ütötte nekik csapra.

Pompás volt a lakoma, a bor nemkülönben, jókedvük szottyant a kozákoknak és a házigazda is beszédes lett. Egészen elérzékenyítették azzal, hogy felköszöntőt mondott rá valamelyik. Ejnye, de de-
 rék fickók ezek! No csak igyanak, katona urak, igyanak!

Ittak is emberül, közben muszka dalokat énekel-
 tek, szidták az osztrákokat, dicsérték a magyarságot. János bácsi egészen föllendült mellettük.

— Kár ezekkel verekedni, — mondá az asz-

szonynak, — jó gyerekek mind. Könnyű lett volna velök kibékülni!

De a lakmározás már soká tartott egy kicsit. Az egyik kozák, a legnagyobb szakállú, feltekintett a napra, mely már egészen alul volt a menny peremén s élénken kiáltott fel:

— Elkésünk, fiúk! Szent András csontjaira mondom, elkésünk. Legyen már vége, azt gondolom.

— Ej, mindegy az, Jaroslav! — bölcselkedett egy tömpeorrú nyurga. — Honnan késünk el? Mert hova siet az ember az ő földi pályáján? A sír felé, Jaroslav. A sír felé. Honnan késünk hát el Jaroslav?

János úr is közbeszólt:

— Nem eresztlek benneteket. Maradjatok még egy kicsit.

— Köszönjük, bátyuska, te jó vagy, — szólt, akit Jaroslavnak neveztek, — hanem a Nikolaj olyan furcsákat beszél a sírról. Utól nem érjük a sereget, ha mondom. A te lovad is fáradt, ne csábítsd hát a pajtásaidat szelességekre, hanem . . . nyeregbe legények, egy, kettő, három . . .

Mindnyájan felkászálódtak a lovaikra, csak a tömpeorrú nem (akit „diák”-nak szólítottak maguk közt). A diák makacsul leült a kis hordóra.

— Van még az alján, — hörgé villogó szemekkel.

— Nem jössz, Nikolaj?

— Nem megyek. Utolérlek benneteket!

— Igazán nem jössz?

— Meg se mozdulok.

Elvágtattak, otthagyták. Nikolaj ivott és addig ivott, míg kidőlt, mámorosan elterülve a földön.

Deberneky kedvetlenül vakargatta a fejét.

— Ej, ej, már most mi az ördögöt csináljak vele. Gyere ki, Anna lelkem. Nézd, mivé lett. Te okos asszony vagy, adj tanácsot, hogy mitevők legyünk.

— Tudod, mit, — mondá a katonás asszony — vágjuk el a nyakát. Hadd legyen ezzel is kevesebb az ellenség.

— Bolond vagy! — hőkölt vissza János úr, — Mi jár az eszedbe, szerencsétlen! Ez az egy muszka már nem határoz. Talán a paptól kellene tanácsot kérni. Szaladj el, Pali fiam, a tisztelendőért.

A kis Pali lihegve futott a paplakba, ahol a méhesben meglelte a nagytiszteletű urat, amint éppen rajt vett fel.

— Jó napot, pap bácsi!

— Jó napot, Palikám. Nézd ezeket a méheket. Királyné nélkül szétszélednek s nem akarnak bemenni a köpűbe.

— Jaj, nem érek én most rá, pap bácsi, a méheket nézegetni. Nagy baj van otthon. Apám elküldött a bácsiért.

— Megyek, fiam, megyek. Mindjárt készen vagyok. De hát mi a baj?

— A muszka katonákból hátramaradt az egyik. Anyám a nyakát akarja elvágni, az apa pedig nem akarja.

A pap mosolygott. És szeretettel simogatta meg a Pali úde arcát.

Nagy zavarodás volt otthon, mire a pap megérkezett a fiúval.

A nagyasszonynak János úr rimázkodott, hogy ne okoskodjék, mert abból nagy baj lehet. Aztán nagy vétek is.

Deberneky János úr maga vezette ki a lovat.

A tiszteletes úr is az ő pártjára állott.

— El kell a kozákokat távolítani szép simán.

— Hogyan?

— Föl kell a lóra ültetni, aztán hadd menjen, amerre a ló viszi.

— De hátha valami baja történik és engem fog a cár okozni? — fázott tőle Deberneký.

— Kötözzük oda a lóhoz, — mondta a tiszteletes úr, — hogy le ne eshessen róla!

Úgy is lett. A magával tehetetlen Nikolajt két béres meg a kertész lóra ültették, kezét-lábát odakötözve. A kantárját odakapcsolták a kabátja gombjához s ezzel Deberneký János úr maga vezette ki a lovat a kapu elé s ott az ostorral jól megriasztva, az, mint egy tüzes sárkány vitte lankadt lovagját az összegyűlt népek nagy bahotája közt a szántóföldeken keresztül, észak felé.

Hogy mi lett belőle, sohasem tudódott ki, de a szegény Deberneký János nyugalját elvitte örökre.

Mert se aludni, se enni nem tudott azontúl az örökös félelemben, hogy a cár megolvassa egyszer a katonáit és a Nikolaj nem lesz köztük. Vizsgálni kezdik és kisül, hogy az bizony a Debernekýéknél vezett el. S megjön a pecsétes parancsolat egy nap, hogy „tessék a kozákokat előállítani”.

Ismerősei, barátai is ijesztgették:

— Szegény János bácsi! Nagy baj lesz még abból.

A DEBERNEKYÉK CSEREPÁRJA

De nem lett belőle semmi baj. Vagy megkerült Nikolaj, vagy fel se vette az orosz cár az eltűnését, elég az hozzá, nem kereste a kozákokat. Van még neki otthon elég.

Hanem az volt a baj, hogy míg a cár álmában jelent meg éjjelenként a János úr ágyánál menydörögve: „Add vissza a kozákomat!”, az alatt itthon a magyarságnál sem vált be a dolog dicsőségnek.

Mikor 1860-ban a szabadság megint elkezdődött, a gyűlésen valaki azt kiálltotta, amint Deberneký nevét olvasták:

— Muszkavezető!

Nagy nevetés támadt erre a tréfára, de az öreg úr komolyan vette s ott az összegyűlt megyei bizottság előtt komoly nyilatkozatot tett, hogy vezetett muszkát, az igaz, de csak egyet s azt is csak az udvarról a kapuig vezette. És az se volt kozák, csak a lova. Ő csak a lovat vezette.

— Tudjuk, tudjuk! — kiáltottak minden oldalról.

— De a kozák rajta ült! — sívított közbe egy hang.

— Különb bizottsági tag lenne a feleségéből,
— harsogott közbe Tóthy Pál, hajdani alispán, —
mert az le akarta vágni a kozák fejét.

— Éljen Debernekýné!

A nagyasszony, aki a karzaton ült, majd elájult izgatottságában a jelenet alatt. Egész arca égett.

De ki is kapott otthon János úr:

— Látod, ilyen a félelme! Ha az ember valamit csinál, mindig egészen tegye. Most már se igazi magyar ember nem vagy, sem igazi német. Semmi se vagy.

János úr bűnbánóan sütötte le a fejét.

Sok mindenfélén kellett még átesni.

Nemsokára bejött a legketszetősebb divat: hogy nem kell adót fizetni. Éltünk már és mozogtunk. A hármashalom zöldült már és ott ültünk a tetején. Volt ez rosszabbul is, mikor a hármashalom csak egy nagy sírnak látszott az ország címerében s alája volt temetve minden, minden . . .

Debernekyék se akarták megfizetni az adót. Magának János úrnak is megtetszett ez a gondolat. „Nem fizetek, dehogyan fizetek!”

De most is úgy volt, mint szokott lenni közönségesen, hogy adóintő cédulát kap az ember, ha az adója nincs még rendben. Csak az adócédula volt másforma, állván nem holt betűkből, hanem eleven katonákból. Kisebb cédula egy katonára, nagyobb cédula tizenkét katonára káplárostul.

Ilyen nagyobb cédula jutott Debernekyékhez. A szép kis tornyos kastély megtelt cserepárokkal.

Az ambituson Jarobitsek Vencel káplár úr pipázgatott otthonosan, az öreg úr nádfonatos székében elterpeszkedve, vagy a nagy kőasztalnál kártyázott a pajtásokkal. A házbeliek idegenül, búsan jártak-keltek az ősi lakban.

Deberneky makacsul tartotta magát egy ideig:

Órákig kell öt ringatnom, míg elalszik.

— Se adót nem adok, se enni nem adok. Vegyétek el erővel. Ha vesztek, esztek. Ilyen ember vagyok én.

De mikor a katonák aztán csakugyan erővel kezdték beszerezni az élelmiszereket, levágták a bornyút, feltörték az éleskamrát, a pincét, leszedegették a fákról féléretten a finom sercika almát, az öreg úr kezdett a béketűrésből kifogyni, nagy óbégatással szaladgált a magyarok nyakára, hogy ő nem ellenkezik tovább és kifizeti az adóját.

— Azt ne tegye bátyám, — intették emezek. — Örökösen hazaáruló lesz a neve. Még a csontjait is kihányják a sírból az unokák.

— Jó, jó, de mikor ostobaság! Nincs értelme, hogy ne fizessek. Mi haszna abból a hazának, ha én tönkreteszem magamat. Megeszik, összerontják mindenemet.

Már alig lehetett visszatartani az öreget. Jarobitsek Vencel káplár úr azonban, aki a legjobban pusztított, a többi között izgatván, így biztatta az alája rendelt cserepárokat:

— Minden a miénk, ami az övék. Mi vagyunk az urak. Amit a szemünk meglát és a szájunk megkiván, azt mi mind elvehetjük a császár nevében, mert mi tizenketten vagyunk itt a császár nevében.

Nagy inyenc is volt Jarobitsek: szerette a pecsenyét és a bort. Azonfelül Jarobitsek tudta leg-hatalmasabban csörgetni a panganétját. Egyszóval félelmetes fickó volt.

A nagyasszony aranyrámás nagy fali tükrébe lövöldözött, máskor a családi képekbe. Deberneký Ferenc kuruc generális balszeme volt az egyik cél-

pont: aki legelőbb odatalált a katonák közül, az húzta be a betett hatosokat.

Csodálatos volt, hogy mennyit bírt megenni ez a tizenkét ember. Először a baromfiféléket falták fel, azután nekiláttak a sertéseknek, majd az ökrökre került a sor. Ha már elfogyott a húsféle, Jarobitsek bement az istállóba s egy-egy állatot maga lőtt le ügyesen.

— Még a lovakat is meg fogjuk enni, — biztatta jókedvűen a háziakat. — Ettem én már lóhúst az aranyos Prágában. Jóízű csak egy kicsit édeskés. Bizony megesszük a Rárót és a Fecskét is.

S valóban veszedelmesen fogytak az igavonók. Egy nap elfogyott az utolsó ökör.

Jarobitsek kimondta az ebédnél:

— Holnap a tehenekre kerül a sor.

Délután körülnézegette a teheneket és a Talpast ítélte halálra. Szép kajlaszarvú tehénke volt, a nagyasszony kedves tehene.

Debernekyné sirt, mikor a rémhirt meghallotta, hogy a kedves tarka Talpas holnap meghal. Golyót lönek a fejébe. Szép nagy okos szemét behunyja örökre.

Egész éjjel nem tudott aludni a nagyasszony. János úr hallotta sóhajtozni, hánykolódní.

— Valami bajod van, asszonykám?

— Semmi, semmi.

— Te sirsz, asszonykám?

— Ne fecsegj már annyit, hagyj békét!

— Anna, Anna, te a Talpast siratod és nem mered bevallani.

— Hát aztán, ha siratom is? Az én dolgom az, ha a szívem megszakad is...

— De azt már nem engedem, hallod-e? Nem engedlek szenvedni, megmentem a tehénkédet, holnap fizetek.

— Csak azt próbáld meg! — szisszent fel a nagyasszony kevélyen. — Rögtön itt hagyom a házat.

— Anna! Lelkem Annám, ne haragudj, hiszen én csak jót akarok.

— Ha jót akarsz, hát ne fizess.

— Hát nem fizetek. de a Talpasnak vége akkor.

— Ha az Isten akarja, — felelte az asszony keresztényi megnyugvással, de mégis egy mély sóhajjal.

Reggel korán öltözött fel a nagyasszony, de azért a világért se mozdult volna ki a szobájából, hogy az iszonyú dolgot meg ne lássa az udvaron, mikor kivezetik kedves tehenét, amelyet kis borjú korától ő etetett, cukorral kényeztetett; mikor az a gonosz Jarobitsek megcélozza a halálra ítéltet a puskájával s oh jaj, mikor a lövés eldörren De azt meghallja idebent is . . .

Remegve várta a borzalmas pillanatot, haloványan járva-keelve szobájában, megállt és imádkozott:

— Istenem, ne engedd, ne engedd!

E pillanatban szelid kopogás hallatszott az ajtón.

— Szabad!

Jarobitsek Vencel lépett be. A hóhér, a gyilkos! De milyen szelid, alázatos volt az arca.

A nagyasszony keményen rászólt:

— Mi tetszik?

— Bocsánatot jöttem kérni, — mondá halkan, lesütött szemekkel.

János úr bámult, egyre bámult és egy szót sem szólt, csak a nagyasszony mondta gúnyosan:

— Nincs miért, nincs miért.

— Beismerem, hogy gyalázatos, rossz ember voltam, — rebegte Jarobitsek. — Bocsásson meg a tekintetes úr és a tekintetes asszony. Jó és alázatos leszek ezentúl.

— Legyen ön olyan — pattant fel büszkén Debernekyné s halovány arca kipirult, — aminő lenni akar. Nincs szükségünk az ön elnézésére.

— No, no, anyjuk, — vágott közbe János úr. — Ne bánts a káplár urat. Ha ő jó akar lenni, miért ne lenne? Mit von le az ő jósága a mi hazafiságunkból? Csak legyen ön, kérem jó és alázatos. Ne hallgasson a feleségemre.

— Az leszek, tekintetes uram. Mert levelet kaptam az édesanyámtól. Csehországból s ő int engemet, hogy jó legyek önökhöz. Az én szegény mamicám. S annak én szót fogadok, mint a császárnak.

— No lássa ez igen szép. Hát ismer minket az ön mamicája?

— Nem, nem. De tessék elolvasni, hogy mit ír. Mert szépen tud írni a mamicám, pedig már hatvan éves és még nem visel pápaszemet.

— János úr átvette az eléje nyújtott levelet.

— Ugyan, ugyan, mit barátkozol vele? — pirongatta a nagyasszony magyarul.

— Ne okoskodj, Anna, ne okoskodj. Hiszen, látod, hogy már nem lövi meg a Talpast. — Majd a káplár felé fordul, tótul: — Úgy-e nem bántja a feleségem tehenét?

— Isten mentsen attól, — felelte Jarobitsek szinte fájdalmas hangon. — Ha nem adnak enni, hát tűrni fogjuk, éhezünk alázatosan, csendesen.

Deberneky helyeslőleg bólintgatott a nagy fejével.

— Add ide a pápaszememet, Annácskám, hadd olvassam el. Hogy minek? Ugyan ne duzzogj, ne légy már olyan engesztelhetetlen. Hiszen érdekes az, hogy mit ír egy cseh asszony.

Deberneky fennhangon olvasta:

„Édes fiam, Vencel!

Vettem leveledet s örülök, hogy egészséges vagy. Vigyázz magadra és imádkozz abból a könyvből, amit neked adtam. Irod, hogy az ellenségek között vagy, szeresd őket is, édes fiam. Légy kiméletes irántuk, tartózkodj a durvaságoktól, mert minden kölcsönben történik. Az Isten visszahozza azt ránk, amit ti ott tesztek. Gondolj szegény öreg anyádra, Vencel fiam.

Most is egy magyar huszár van kvártélyban nálunk s azon ürügy alatt, hogy ti az ő szegény szüleit sanyargatjátok Magyarországon, a leghihetlenebb kegyetlenségeket csinálja velünk. Tör, zúz, követel, eszik, iszik s annyira el van kényeztetve, hogy délutánonkint kardostúl, tarsolyostúl belefekszik egy teknőbe s nekem, szegény öreg anyádnak, órákig kell őt ringatnom, míg elalszik.

De végzem is leveletem, mert a huszár már ordít, hogy ringassam.

Légy jó és alázatos, édes Vencelem.

Szerető édes anyád
Bohumilla.“

Deberneky bácsi felkacagott jóízűen, édesdeden.

— Aha! Most már értem. Minden csak kölcsönbe megy. Panna, Panna!

A szolgáló után kiáltott.

— Tessék parancsolni.

— Szaladj át, fiam, a paphoz. Van ott most egy piktor, aki az oltárt festi. Hogy jöjjön át azonnal, hahaha! . . .

— Mit akarsz vele? — kérde a nagyasszony.

— Lefestetem vele a jelenetet. Egy huszárt a teknőben, akit egy öreg cseh asszony ringat. Valami fölséges!

Szemei szikráztak a vidámságtól és lelkesedéstől.

— Most már legalább tudom, miért tűnök. Most már egy polturát se fizetek. Ha azok is tűnek, az már más. Akkor én is tűnök. Most már meg erősödtem. Ha háború kell, hát legyen háború!

Majd újra elfogta a kacagás.

— Hahahaha! Képzeld el, Anna, azt a huszárt a teknőben! Nem éppen a mi Pali fiunk-e, hehehe? No az volna csak a pompás! Valami gyönyörű látvány lehet, hihhi! Meglesz, megcsináltatom olajfestékben, hogy holtom napjáig nevetthessek rajta. . . De már ilyet a mi cserepárjaink mégse tesznek.

Vidáman fürgén ugrált egész nap, mint egy evet s mikor a katonák összegyűltek, déltájban a sovány lencsefőzelék mellé, melyet a Zsuska szolgáló főzött, hús, szalonna nélkül, odaállt eléjük vakmerően s elkezdte bosszantásukra énekelni: „Hazádnak rendületlenül . . .“

Az alázatos Jarobitsek letette a kanalat s utána próbálta dúdolni . . .

Ilyen idők voltak azok!

A SOVÁNY TÓTH GYULA

Nagy Pál és Molnár András uraimék kosztos diákokat tartottak és pedig nem lévén rászorulva egyik sem a tizennégy forint havi kosztpénzre, eleinte mind a ketten úgyszólván abból az okból, hogy ezek a gyerekek legalább elevenné teszik a házat.

Egyszer nemzeti Csomainé asszonyom azt a futó megjegyzést tette, mikor a gimnázium összes gyerekeit látta kiömleni az iskolaépület nagy kapuján :

— Nini, ezek a Nagyék kosztosai mégis mintha kövérebbek volnának, mint a Molnáréké.

Azért volt ez futó megjegyzés, mert még aznap délután keresztül futott az Iskola-utcán, sőt az egész Palánk-városrészen át a Molnár Andrásné asszonyom fülébe, rémítő megbotránkozást keltve a Molnár-familiában.

— Mi? Hogy a Nagyék diákjai a kövérebbek? De már ezt nem szabad engedni! Ennek nem szabad megtörténni.

— Elölne a szégyen! — kiabálta maga Molnár András teli tüdővel. — Meg kell eresztetni a zsiradékot. Mit fösvénykedtek? Ami becsület dolga, az becsület dolga.

A derék Molnár-pár egészen meg volt hőkkenve. Délben az ebédnél aggódva nézegették a diákokat. Aztán milyen pirosak, frissek, szinte repe-

deznek az egészségtől. Ni, a kis Kermely Lacinak még tokája is van! Jaj be szép, jaj be gyönyörű tokácska! Gyere ide, fiacskám, hadd simogassam meg a kedves, gömbölyű állacskádat.

A familia mindjárt délután ülést tartott.

Mucsiné asszonyom vitte a szót, mint tapasztalatokban bővelkedő, valamikor szakácsné volt a prépostnál.

— Tésztás ételeket kell csinálni, ha mondom. A bélesek, rétesek és marcipánok adják meg a módját. A főtt tészták meg kiváltképen. A csik meg a derelye, kedves Molnárné asszonyom . . . a derelye . . .

— Ej, mit derelye! — vágott bele Molnár András uram fitymálódva. A húsban vagy az erő, meg a halpapríkásban.

Elhatározták, hogy ettől fogva egész rendesen hízalják azokat a kosztos gyerekeket, kiknek úgylis olyan az étvágyuk, mint a sárkányé.

Hanem iszen nem maradhatott ez titokban Nagy Pálék előtt sem. Huh! milyen dühbe jött erre az a mérges ember egyszeribe. A nemzetes asszony rohant a piacra, fűszereshez, kertészhez és a csemegeárusokhoz. Az ő kosztjukon akarnak túltenni, az ő kosztjukon! Molnár Andrásné? Hiszen nem is áll jól kezében a főzőkanál! Nincs az a szegedi lélek, aki valaha jóízűt evett volna a főztjéből. Ha van valaki, álljon elő, hadd nézzen a nemzetes asszony a szeme közé!

Teljes dühvel indult meg a versengés, mert nem is hagyhatta a becsületét egyik sem. De volt is látható nyoma. Mire az iskolai év bevégeződék, a diákjaik olyanok voltak, mint valami gombolyagok,

zömökek lettek és nagyképűek. Kermely Lacinak kettős tokája támadt, Horváth Gyuri alig bírta húzni a lábát a potroha miatt, Kiss Palinak pedig egészen benőtt a két szeme a kövér ábrázatába, úgy, hogy csak az apró karikájuk maradt látható. Erre ugyan rá nem ösmer az édesanyja!

Molnár Andrásné asszonyom nem tudott hová lenni a kevélységtől, mikor végignézett rajtuk. Szive lázasan dobogott örömében. Nemzetes Molnár András uram pedig, mikor már a vakációk közeledtek, elvitte valamennyit a vámoló hivatalba, tekintetes Huszár Mihály uramhoz, hogy a város hiteles mázsálóján mérje meg az ő diákjait s tegye hivatalos bizonyítvány alakjában írásba, mennyi vala az ő testi súlyuk, Isten kegyelmes jóvoltából.

Visszajövet Nagy Pálék előtt maga a nemzetes asszony állott a kapuban a sárga virágos kacabájban.

— Hol jár erre, sógor? — szólítja meg végre, de azt is csak olyan immel-ámmal.

— A diákjaimat mérettem meg, — mondá a sógor hetykén.

— Én tegnap fényképeztettem le az enyimeket. Na és nyomnak-e valamit az apróságok?

— Ha nyomnak-e valamit? Három mázsa, tíz font a három együtt!

— Szép, szép, — sziszegte Nagyné gúnyosan.

— De hát a negyedik diákja hová maradt?

A negyedik diák? Ez, ez! Mintha éles kést döftek volna a Molnár uram szívébe. Ez a negyedik diák volt a gyenge oldala.

Hogy ki tudta választani az a gonosz asszony.

— A negyedik diák rossz fundamentum . . .
— dűnnyögé.

S gyorsított léptekkel párolgott el a Kárász-közbbe. A fiúk alig győztek utána poroszkálni nehéz testükkel . . .

A negyedik diák pedig azalatt otthon tanulgattott a veteményes kertben a petrezselymek, répák és georgina-rózsák között. Szeme a gyomlálógató Annán pihent.

Anna még nagyon félénk volt s csak éppen akkor fordult meg egy pillantásra, ha valami gázt kellett kihajítani a barázdára, ne rontsa ott a virágágyának puhaságát, vagy ha a Bodrit küldözgette el, — mert a vén eb ott settenkedik a kis gazdasszonya mellett s a kezecskéjét kezdi nyalogatni.

Elrémülve dugdossa azokat a kötő alá, meg a háta mögé. Olyan gyönyörűség azt elnézni. A kutya felmordul berzenkedve s ide-oda kapkod a fejével.

Zavarában, félelmében szelíd, majdnem nyöszörgő hangon kérlelgeti:

— No, Bodri . . . Ne bántson engem!

Erre a vézna kis diák elmosolyodik.

— Oh, kis bohó! Hát még a kutyát is magázza!

S ezen azután mosolyogni kezd maga a kis Anna is, mert olyan nevetséges is az, hogy ő nem merte te-nek szólítani a Bodri kutyát, hogy még jobban meg ne haragudjék.

Anna mosolyától minden ragyog, még a Tóth Gyula sovány arca is.

Elkezdték egymással beszélgetni.

— No, maga okos, ha olyan okos, — mondja Anna, — hát csináljon ma megint egy hajót, hanem vitorlásat.

Ugyan nagy dolog is! A hajó kitelik egy ív fehér papírból, a vitorlákat is könnyű hozzáragasztani. Az enyves bögre mindig ott van az orgona-bokorban elrejtve, hogy a pajtások meg ne találják, csak egy kis tüzet kell előbb alágyújtani száraz ribizkeágakból.

Míg a hajó készült, Anna egy cserebogarat fogott meg, annak ott ágyat vetettek, illatosat, rózsaszirmokból s beültették a kis hajóba, úgy, hogy csak a kis fényes barna háta látszott ki. Azután lementek a Tiszához, ott a kert végében folyik méltósággal, csendesen s vízre eresztették a hajót a cserebogárral együtt, rábizván sorsát a kedvező szelekre.

A parton összebújva nézték, hogy indul meg, hogy megy, aggódva, amint fennakadt egy-egy beálló fűzágba s tapsoltak örömmel, amint a hullám szerencsésen kiemelte onnan s mindig beljebb-beljebb vitte a Tisza medre felé.

— Cserebogár! — kiáltották utána. — Kis cserebogarunk, köszöntsd a tengert!

— Mikor fog ez vajjon odaérni, ahova akarjuk? — tűnődött a kis leány s egészen elszomrodott, mikor Gyula azt felelte, hogy talán soha sem. Ki tudja, mi lesz vele útközben? Szél felborítja a hajót, belevesz a vízbe, vagy zátonyra kerül.

Nézték, amíg csak láthatták, míg csak egy fehér pontocska látszott belőle, messze, messze, azután mikor már semmi sem látszott, úgy elfelejtették, de úgy elfelejtették azt a szegény utazó cserebogarat, mintha sohasem lett volna.

Közelebb hajoltak egymáshoz. A víz locsogott a lábuknál, a fűzek suttoztak a fejük fölött.

— Mit is akartam csak kérdezni? Igaz-e, Gyula, hogy magának hat apja van?

Gyula azt hitte, csúfolódik s ráütött a kezére pajkosan, amire az duzzogva elfordult s eltaszította magától.

— No, ne nehezteljen. Tudja, mikor az iskolát bevégezem, inkább eljövök magáért. Jó lesz-e, Anna?

A kis leány engesztelődve bólintgatott, hogy jó lesz, jó lesz.

— Hát az jó lesz-e, ha elbeszélem a hat apámat?

Persze, hogy az is jó lesz s elbeszélte aztán a történetét.

Apja egy makói korcsmáros volt, aki útközben halt meg, mikor borokért járt valahol Palócországban. Mikor hírét hozták a szomorú esetnek, ő még kicsiny volt, nem értette. Hanem ott ült éppen akkor is az ivóban egy kompánia, azok letették a poharukat és így szóltak: „Ennek a szegény fiúcskának nem maradt semmije, nincs senkije. Neveljük fel, gyerekek, ezt a porontyot, legyen a mi fiunk.” Hatan voltak, felosztották havi részekre a költséget s pontosan küldözik a kosztpénzt Molnár uramnak minden elsején.

Néha bevetődik egyik-egyik az apák közül Szegedre s fölkeresik otthon vagy az iskolában. A vén tisztartó mindig egy ezüst pénzt csúsztat a markába, a fiskális (az jár be legtöbbször) egy-egy barackot nyom a fejére s hátba üti: ebből áll a szeretete. A sertéskereskedő, akihez a vakációkra jár, fejét csóválja: „Nem sokáig fizetünk ezért a gyerekért . . . nem sokáig!” Vagy felkiált:

„Mit csinálsz, fiú, hová fogytakozol, mit csinálsz? Legyen eszed, ha mondom!” A negyedik apa egy törvénytörő ülnök, aki az ócska ruháit mind neki küldözgeti.

Annának nem szerzett örömet az iskolai év vége, a szegény Tóth Gyulának sem.

Vége szakadt a játékoknak, a tündér alkotásoknak a Tiszaparton. Neki is meg kellene írni a levelet: „Kedves szüleim! közeledik a vakáció, hová lesz szabad elmennem?”

Ezúttal a fiskálisra került a sor, az jött el érte a vizsgálat után, mert éppen dolgai is voltak akkor. Kifizette Molnár Andrásnak a hátralékot s így szólt a fiúhoz:

— Szedd össze a cókódokat, de gyorsan!

Aztán Molnárhoz fordult:

— Hogy leszünk, hé? Jövőre hé?

Molnár András uram kijelentette, hogy a gyermeket nem szándékozik visszavenni többé.

A fiú leejtette kis batyuját s nem mert senkire ránézni többé. Azt hitte, a szive hasad ketté, mindjárt meg fog halni. Anna fekete szemében könnyek gyülemlettek meg s kifutott a szobából.

— Mi? Nem kell többé a fiú? — förmedt fel a fiskális. — Talán nem fizettünk rendesen, hé! Vagy rossz a gyerek, mi?

— Nem, nem! — sietett beleszólni a nemzetes asszony. — Jobb lesz, eredj ki, édes fiacskám, a kocsira.

Megsimogatta a fejét. — Ne félj semmit — biztatgatá az ajtóig kísérve, de az lehorgasztott fővel, reszketve tántorgott ki. Sovány alakja még jobban összeesett. Szegény kis bogár, majd eligazítjuk azt még! Ne félj, eligazítjuk.

Kis cserebogarunk köszöntsd a tengert.

— A gyerek nem telelni való, — vette fel most a szót Molnár uram. — Azért hát ne is hozák vissza az őszre, vigyék Nagyékhoz. Az is jó hely. Nekem nem kell. Mit csináljak én vele? Nem fog azon semmi, de semmi. Ha menne mannával etetnők, se lenne külön, kövérebb s ezért engem szólnak meg, uram . . .

Szegény Tóth Gyulának ezért kellett odahagyni régi helyét, talán örökre.

Elment, elment! S mikor visszajött két hónap múlva, beadták Nagy Pálékhoz. Hiszen az is jó hely! Itt van, vagy ott van, emiatt bizony nem igen megy ki a világ eddigi formájából.

Nem is ment ki, de a fiú azóta még jobban fogyott, szemlátomást lett halaványabb, gyengébb. S ami a legcsodálatosabb, feléje se nézett a Molnár-portának.

De miért is nem jön? Törték a fejüket rajta a Molnárék kövér diákjai. Sőt néha fölemlegették a nemzetes úrét is. Csak nem tart talán örökös haragot?

És mégis, mégis nagyon fájhatott neki, mert egyszer (vasárnap volt, azt hiszem), egy délután arra látták s még csak oda se nézett a zöldredős ablakokra, a sorompós udvarra, az ismerős házfedélre, úgy lépegetett el hidegen, mintha valami nagyon idegen vidéken járna. De látszott mesterként fejtartásán, hogy erőltetve teszi a szegény Gyula.

Más alkalommal rá úgy egy-két hétre, maga Molnár néni fogta elő valahol az utcán s behitta egy kis friss pogácsára. Kissé vonakodva ugyan, de bejött, inkább bevánszorgott, nagyon rossz szín-

ben volt s gyakran köhécselt beszéd közben, mi-
alatt piros, kerek foltok gyúltak ki az ábrázatán.

A néni megkérdezte, hogy van megelégedve az új hellyel, mit főztek tegnap, tegnapelőtt?

Gyöngé, elfátyolozott hangon felelgetett neki s annyi szemrehányás volt a szemében, annyi bánat, hogy a néni elfordult, nem nézhetett rá tovább.

A pogácsából letört egy darabot, de azt is a zsebébe csúsztatta, nem ette meg . . . pedig milyen pogácsa volt!

Az ajtók nyíltak az épületben s ezek a nyíló ajtók megreszkettették. Mintha attól félne, hogy be-
jön valaki, akit vár, vagy akit nem vár. Senki se jött, csak a cselédek jártak ki s be az épületben.

Egyszer mégis kinyílt a szobaajtó s bejött a Bodri. Ránézett, de nem ismerte meg. Megszagolta a padlót, azután kiment.

— Gyula is felkelt.

— El akarsz menni, fiacskám?

— Elmegyek, néni . . . mert . . .

Végigsímitotta sovány, hegyes ujjait fehér homlokán, melyet kék erek szeltek át.

— Mert már elmegyek, néni . . . — tette hozzá zavartan s lehajolt, megcsókolta a nemzetes aszszony kezét.

S a néni érezte, hogy egy könnycsepp gurul végig kezefején s egy vékony csíkban megmelegíti.

Óh, ez már elég, ez már sok volt! Átfogta a fiú fejét és szívéhez szorította.

— Visszaveszlek, fiacskám, visszaveszlek. Nem hagylak ott, aranyom, ne félj semmit. Fodormentát iszol minden reggel. Az ezüstpoharamból itatlak.

Az udvarra is kikísérte a néni, s ott maga

gombolta be a téli kabátját, hogy ne fázzék az úton pedig igazán nem fázott, melege volt ez egyszer.

— Gyere el holnap is, gyere el mindennap.

Bágyadt derű jelent meg az arcán s olyan halványpiros volt most egészen, mint átlátszó füle.

— A bácsi is itthon lesz holnap, az Anna is . . .

— Az is, — hebegé elhalványodva s zavartan babrálta tarka nyakkendője csokrát. — Elmentek? De miről is beszéltünk?

És lesütötte a fejét.

— Ő róluk. Az öreg Szatymazon van, Anna pedig a diákokkal játszik valahol.

— Úgy . . . igaz, — szólt elhalóan s sietve eltávozott.

Játszik a diákokkal! — suttogá fájdalmasan útközben. Egy helyütt előfogta a köhögés, de már menni sem birt. Egy házhoz támaszkodott pihenni s ezalatt fekete krétát huzott ki a zsebéből s önkéntelenül odaírta a falra: Molnár Anna — és még egyszer: Molnár Anna. Kétszer akarta látni a nevét.

Azután kivakarta mind a kettőt s tovább ment. Mikor hazaért, rögtön az ágyba feküdt.

— Nem megyek többé oda, nem, nem!

Másnap is az ágyban maradt, de föltette magában, vasárnap fölkel, hogy odamehessen.

Nem kelt fel sem vasárnap, sem azután soha többé. A novemberi ködös napokig húzta ki csak. Akkor szép csendesen elaludt egy éjjel.

Lucskos idő volt reggel. Az őszi felhők párákkal sűrűsíték meg a levegőt s a fehér foszló párák ráfeküdtek az ablakokra.

Anna mosolyogva ébredt.

— Talán álmodtál valami szépet? — kérdé

nemzetes Molnár András uram kellemesztette magát.

Anna szemét dörzsölgette rózsaszín tenyerével.

— Egy kis bogárról, aki papírhajón beérkezett a tengerbe.

Mucsiné asszonyom, aki korán reggel címetért ment a kosztosok borlevesébe, most érkezett meg s szánakozó hangon újságolta a konyhában:

— A sovány diák meghalt az éjjel.

Anna szíve megdobbant. Meghalt! Minden ezt látszott zúgni körülötte.

A szolgáló okoskodva jegyzé meg odakünn:

— Bevégezte az iskolát.

E pillanatban kelt a nap s tündöklő sáv, égből ereszkedő híd tört át a ködön és az ablakon.

Anna remegve bújt a paplan alá. Jaj, azt ígérte, hogy érte jön, ha az iskolát bevégezi.

— Mamám! — szólt Anna halkán, szomorúan, fejecskéjét felemelve. — A kosztosoknak kellene talán kivasaltatni egy-egy inget holnapra . . .

S ez volt, ez az intézkedés volt az egyedüli pompa a vézna fiú temetésén.

NE FÉLJ, MÁTYÁS!

Egy madár története

pám szolgabíró volt, hát tömérdek madarat s tarka tojást hoztak nekem a panaszos felek. Kénytelenek voltak szegények, mert a János hajdu is ezzel fogadta az érkezőket: „Mi jót hozott?”

s csak azután kérdezte: „Mit akarsz?”

Nem is emlékszem már minden madaramra, csak a Mátyás maradt meg emlékezetemben, mert különös teremtés volt és sajátságos vége lett. Egy szegény asszony hozta a ködmőne alatt; nagy óvatosan körüljárta az udvart, benézegetett a kocsiszinekbe, a kertek, a farakások alá.

— Mit keres?! — rivallt rá a hajdu.

— A kis „szolgabírócskát”.

— Mi jót hozott?

— Egy kis szajkócskát hoztam ő kegyelmének.

— Laci! Laci! — kiáltozá a hajdu, — mire én lemásztam a szénás padlásról és átvettem a madarat, akárcsak egy király, akinek a hódolati adót hozzák.

— Szép vagy, szajkó, — mondtam, a tarka barkóját megsimogatva.

— Egy nagy úré volt ez, kérem alássan, Balogh nagyságos úré, azé a híres követé . . . most

Egy kis szajkócskát hoztam ökegyelmének.

hogy im' meghalt, én takarítottam rá, hát rám maradt a szajkó, egyik rokon sem vette el, de mivel-hogy Mátyásnak hívják az uramat is . . . Börcsök Mátyás, megkövetem alássan . . . hát nem tűrhettem otthon, hogy az uramat bizgassa egy közönséges oktalan állat . . .

— Hát tud beszélni?

— De még hogy! Tud az még tán olvasni is. Maga a nagyságos úr tanítgatta, Isten nyugosztalja. Pi, pi! Adja csak ide az én kezembe úrlcska, majd megszólaltatom én mindjárt.

Az asszony megfogta, meglóbálta, mire a szajkó érthetően rikácsolta.

— Ne félj, Mátyás! Ne félj, Mátyás!

Kacagtam, ugráltam örömben. Az ördögbe is, egy tudós madár, amelyik emberhangon biztatja magát! Ritka dolog, az bizonyos.

— Nohát már most mit akar? — kérde János hajdú s nagy kegyesen megveregette az asszony vállát.

De már én nem hallgattam az ő ügyé-baját. Az udvar tele volt panaszosokkal, de mit tördtem én apró-cseprő bajaikkal. Én nagy gyönyörűéggel merültem el a szajkóm nézésébe. Én és a mcska, mely felmászott a folyosó-oszlopra s onnan leselkedett a rozzant kalitka uj lakójára. Mátyás, mint illik egy félelmet nem ismerő madárhoz, nagynyugodtsággal illesztgette, igazgatta a tollait, a csőével megkopogtatta a kalitka fa-rácsát, míg apró, okos szemeivel kíváncsian nézegetett szerte.

Egyszerre megrázta magát, szétcsapott zárnyaival a rácsok között és hopp! a rosszul bvert szegről lefordult a kalitka s lent a téglakövken összetört.

A lesben álló macska villámsebességgel ugrott le az oszlopról, hirtelen elkapta a szajkót s falánk szájában tartva a boldogtalant, rohant vele tüskönbokron át a pajta tetejére. A megijedt szajkó torkaszakadtából rikácsolta a macska fogai közt:

— Ne félj, Mátyás! Ne félj, Mátyás!

Az udvaron összegyűlt panaszosok nagy hahotára fakadtak, én meg dühösen rohantam a macska után, de — már későn. A kút melletti fűzfán egy csomó veréb csipogott eszeveszetten, mintha azok is kacagnák: Hahaha! Biztathatod magadat! bolond szajkó, hahaha! Lám, ennyit érnek az értelem nélkül betanult szavak! Még a halálod is nevetséges, hahaha!

— És messziről még mindig hangzott, bár már csak tompán, elhalóan: Ne félj, Mátyás! Ne félj Mátyás!

Országos Széchényi Könyvtár

AZ ÓRIÁSI CSIZMÁK

A padláson lim-lom közt csodás pár csizma volt. Mikor a kis Lacika megpillantotta, arra a kiáltásra fakadt; — Megtaláltam az óriások csizmáját, — Mert csakugyan szörnyű nagy volt a csizma; a szára hátul meg volt hasítva, a lábfőre rozsdás sarkantyút kötött valamikor a gazdája.

A Lacika apja így magyarázta a csizma eredetét:

— Ez valami fullajtáré lehetett valamikor száz év előtt! Mert tudjátok meg, hogy a régi világban fullajtár futott a nagyúri fogat előtt s hogy tyúkszeme ne fájjon, ilyen nagy csizmát kapott.

— Nagy lehetett ám, édes apám, úgy-e, még az a csizmadia is, aki varrta, — vélte Lackó.

Eredj te golyhó, az csak olyan volt, mint a többi.

— Jaj be szeretném felhúzni a lábamra!

— Meg ne próbáld valahogy, — inté az apja, — mert olyan bolond csizma az, hogy ha felhúzód, világnak szalad veled.

De Lackó engedetlen gyerek volt, most már csak azért is kedve szottyant a nagy csizmát felpróbálni; csak az alkalomra várt, amikor nem veszik észre.

Felöltötte huszáros dolmánykáját, amit Nagyváradon vett az apja, fejébe nyomta tollas kal-

A csizma vágatni kezdett alatta.

pagját, felkötötte bádoggardját, de nem felejtette el szerencsére a kürtöt sem s most már elő, nagy csizmák . . . beléjük bujt nyakig. Hirtelen felugrott paripájára s gyű . . . a ló, vagy inkább a csizma vágtatni kezdett alatta, mint a villám.

Lackó szeme megcsillant: Hej, huj, gyöngy-élet ez! Száguldni hegyen, völgyön, falun és városon. S aki csak látja, mind bámulva nézi: Ni, miféle vitéz ez!

Az iskolás gyerekek irigykedve állnak meg az utcán. A katona, aki ott járkal, a sárga-fekete faköponyeg mellett, tisztelgésre emeli a fegyverét.

Hát nem nagy gyönyörűség ez! Mindig ezt óhajtotta álmában is.

Trará! Kürtjét megfujja s annak a hangja be-tölti a völgyeket. Ő csak vágtat, egyre vágtat . . . porzik az út nyomában.

Kíváncsi népek utána szaladnak a csodálatos kis huszárnak; kéményseprő létrával, a gavallér vasparipán, Bodri kutya nyúlkergető sebességgel, de még csak meg se közelítik, Lackó vissza-vissza nézett és jóízűt nevetett rajtok. Hanem derűre ború, nem sokáig tarthatott a jókedve, estére egy erdőbe ért.

A kis huszár szíve összeszorult. Az éj leeresz-kedett csendesen s az erdő rémei susogtak a lombok között. Egyedül volt, megremegett. A fáradt-ság is erőt vett rajta (bezzeg jó volna most otthon a mama puha ágyában feküdni), de az óriás csizma nem eresztette, nyargalt vele lélekszakadtig egyre odább, odább.

A nagy vitézség oda lyukadt ki, hogy sírni kezdett. Maradna már, de futni kell, pihenni nem lehet.

— Hahó! Hahó! — kiáltja, de senki sem felel; csak a bagoly huhog rémesen.

Fut, fut, de végre nagyot zökken . . . Hopp, egy semlyékes érhez ért. A nagy csizmák besüpednek.

— Hála Istennek, megállottam — gondolja magában és próbálja a lábát kihúzni.

De sehogyse sikerült neki. Kétségbeesve fújt bele kürtjébe: Hátha meghallaná valaki! Hátha emberek laknak közelben.

Trará! Trará!

Mégis addig ügyeskedett, vergődött Lackó, hogy nagy ügyel-bajjal kihúzta a lábát a csizmából, egyiket a másik után.

De mit használt, ha már most ő kezdett sülyedni az iszapban folyton alább, mintha el akarná a sár nyelni.

László vitéz imádkozni kezdett:

— Már csak az Istenke menthet meg engem.

S a jó Isten csakugyan küld segítséget azoknak, akik ő hozzá fordulnak. Két ragyogó csillag fénye gyúlt ki a kormos éjben, egyre közelegve.

Hej nem is csillag az, de két lámpás. Többet ér most két lámpás két csillagnál.

Mert a két lámpással az erdőcsősz és felesége jött, akik kihúzták a Lackót a hinárból, tisztára fürdették a kútnál, aztán hazavitték a szüleikhez.

Képzelem, hogy volt otthon „ne mulass”.

*

A nagy csizmák bent maradtak az iszapban és ott elpusztultak örökre.

Pedig kár értük, mert ezek a mostani csizmadiák nem tudnak többé ilyen maguktól száguldó lábbelit készíteni.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

TARTALOM

	Oldal
Huszar a teknoben . . .	5
A sovany Toth Gyula . .	26
Ne felej, Matyas	38
Az oriasi csizmak	42

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Mackó úr kalandjai a gyermekkor legmaradandóbb élményei. Olyan szórakoztató jópajtást, mint Mackó

Muki, azóta sem teremtett a gyermekirodalom.

A Mackó-könyvek páratlan népszerűsége Sebők Zsigmond hatalmas írói fantáziájában s írásainak gyönyörű tiszta magyarságában rejlik. Mackó úr a gyermekek legjobb barátja.

MACKÓ ÚR UTAZÁSAI

MACKÓ ÚR ÚTNAK INDUL

MACKÓ ÚR UTAZÁSAI

MACKÓ ÚR ÚJABB UTAZÁSAI

MACKÓ ÚR SZÁRAZON ÉS VIZEN

Mühlbeck Károly sok rajza díszíti ezeket a könyveket.

Megtekinthetők minden könyvkereskedésben.

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSAI